

שיעור כללי

איסורי כריתת ברית, חתנות ולא תחנם בז' עממין ובשאר האומות

היום נעסוק בעז"ה בסוגיית איסור כריתת ברית, איסור חתנות ואיסור לא תחנם. הדיון מתחיל בסוף הסוגיה בדף כג. ובדבריהם של רש"י ותוס' על אתר. המשכו של הדיון בסוגיה בדף עו. בדבריהם של מוני המצוות ובפסקי ההלכה בעניינים אלו. בסוף השיעור ננסה להתאים בין ההלכות הרבות שנשנו בו לבין מה שעולה מן הפוסקים עצמם בדברים ז' בשמות כג' בספר יהושע בפרק ט' ובספר מלכים פרקים ט', י', י"א'.

סוגייתנו והסוגיה בדף עו.

- יש לראות את סוגיית הגמ' כג'. ורבנן אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנא להו' עד סוף העמוד.
  - ביחס לדברי רש"י בד"ה 'אלא לרבנן' ראה מה שהקשה הגר"א ל שטיינמן זצ"ל בספרו 'איילת השחר'.
- ראה סוגיית הגמ' לקמן עו. במשנה 'פצוע דכא וזרות שפכה' ובגמ' שם עד 'גיורי גיירה'.
  - ותוס' שם בד"ה 'בהיותן'. וריטב"א קידושין סח:
    - וראה תוס' אצלנו בד"ה 'ההוא בשבעה אומות'
    - ולהבין דברי התוס' יש לראות את הגמ' במסכת עבודה זרה יט: כ. ורש"י שם.
    - וראה תוספות הרא"ש במסכת קידושין סח: ד"ה הניחא במה שביאר אחרת מן התוס'

דברי רבותינו מוני המצוות ופסק הרמב"ם

- ראה רמב"ם בספר המצוות מצוות לא תעשה מח', נ', נא', נב'.
- ראה סמ"ג ל"ת קיב, מז
- יראים סימן שיד', שטו'
- חינוך מצוה צג, צד'.
- רמב"ם פרק יב' מאיסורי ביאה הלכה א' וכסף משנה שם.
- וראה עוד רמב"ם פרק י' מהלכות ע"ז הלכה א'.

איילת השחר להגרא"ל שטיינמן זצ"ל

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף סח עמוד ב

אמר קרא כי יסיר לרבות כל המסירים. איכא למי' אם כן יהא אסור להתחתן בשאר אומות אפילו בגירותן, דהא קרא דלעיל דהיינו לא תתחתן במ בגירותן הוא דבגירותן הוא דאית להו חתנות, ואיכא למימר דלא תתחתן כללא הוא בין לגיותן בין לגירותן, דבשבעה אומות אסר רחמנא חתנות אפילו בגירותן, אבל קרא דכי יסיר דאתא לרבות שאר אומות לא מיירי אלא בגיותן דאילו בגירותן שרו, וכי תימא מאן פסקא דאגיותן בלחוד קאי, הא לא קשיא דכיון דנתגייירו פשיטא מילתא דשוב אינן מסירין ובגיותן משמע כי יסיר.

תלמוד בבלי עבודה זרה יט: כ.

מתני': אין מוכרין להם במחובר לקרקע, ...

גמ'. מנהגי מילי? אמר רבי יוסי בר חנינא, דאמר קרא: לא תחנם, לא תתן להם חנייה בקרקע. האי לא תחנם מיבעי ליה דהכי קאמר רחמנא: לא תתן להם חן! איכ', לימא קרא לא תחונם, מאי לא תחנם? שמע מינה תרתי. ואכתי מיבעי ליה דהכי אמר רחמנא: לא תתן להם מתנת של חנם! אם כן, לימא קרא לא תחנם, מאי לא תחנם? שמע מינה כולוהו.

הועתק על ידי אוצר החכמה

רש"י שם

לא תתן להם חן – קלא יאמר כמה עובד כוכבים זה נאה. הי' אס' כן לכחוד לא תחונם – בקריאתו מלא דמשמע לשון חנינה והוא חן. מאי לא תחנם – חסר קרי ציה לא תחנם לשון חנייה קרקע. תניא גמי – לכולהו יליף מהאי קרא לא תתן להם חנייה מדללא כתיב תחונם קרי ציה תחנם לא תתן להם חן חנייה והיינו חן מתנת חנם קרי ציה לא תחנם לשון חנם.

תוספות הרא"ש מסכת קידושין דף סח עמוד ב

ולפי מה דמשמע הכא דאי לאו כי יסיר הוה מוקמינן קרא בכל אומות ניחא השתא הא דאמריי בפ"ק דע"ז לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דאיירי בכל אומות, ומיהו לא תכרות להם ברית קשה דאי בכל אומות איירי הרי שלמה כרת ברית עם חירם מלך צור דכתיב ויכרתו ברית שניהם, וי"ל דדוקא כריתות ברית לשם ע"ז אסר הכתוב כדכתיב לא תכרות להם ולאליהם ברית, או שמא חירם מלך צור גר תושב היה, והא דכתיב גבי גבעונים אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית אלמא אף ברית דלאו דע"ז אסור היינו משום שהיו מצווים שלא להחיותם, ועוד י"ל דאפי' ברית שלא לשם ע"ז אסור כגון ברית של אהבה ושל ריעות לעזור זה לזה במלחמה ולהשתתף זה עם זה בכל דבר אבל כריתות ברית של שלום כגון ברית שעשה אברהם לאבימלך אם תשקור לי ולניני ולנכדי [מותר] וכן היה כריתות ברית של חירם מלך צור עם שלמה.

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה מח

והמצוה הנ"ח היא שהזהירנו מכרות ברית עם הכופרים ולהבטיחם על כפירתם. ר"ל שבעה עממין. והוא אמרו יתעלה (ס"פ משפטי) לא תכרות להם ברית. וכבר ביארנו במצות עשה במצות קפ"ז שמלחמת שבעה עממין וכל מה שבא בהם ראוי למנותו ושהוא לא ילך דרך מצות שאינן נוהגות לדורות:

והמצוה החמישים היא שהזהירנו מחמול על עובדי עבודה זרה ומייפות דבר מכל מה שייחד להם והוא אמרו יתעלה (ס"פ ואתחנן) לא תחנם ובאה הקבלה לא תתן להם חן עד שהאיש יפה הצורה מעובדי עבודה זרה אינו מותר לנו שנאמר זה יפה תואר או זה פניו יפות כמו שהתבאר בגמרא דילן (ע"ז כ א). ובגמרא עבודה זרה ירושלמי (פ"א ה"ט) אמרו לא תתן להם חן בלא תעשה:

והמצוה הנ"א היא שהזהירנו מהושיב עובדי ע"ז בארצנו כדי שלא נלמד כפירתם והוא אמרו ית' (משפטי' כג לג) לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך לי. ואילו רצה הגוי לעמוד בארצנו אינו מותר לנו זה עד שיקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה ואז יהיה איפשר לו לשכון. וזה יקרא (מתני' ב"מ ע ב מכות ח ב געעים רפ"ג) גר תושב. ורצים בזה שהוא גר לעניין שיהיה מותר לשכון בארץ לבד. וכן אמרו (ע"ז סד ב) אי זהו גר תושב זה שקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה. ואולם עובד עבודה זרה לא ישכון עמנו ולא נמכור לו נחלה ולא נשכיר. ובבבאור בא לנו הפירוש (שם כ א) לא תתן להם חנייה בקרקע. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת סנהדרין ובעבודה זרה (י"ט ב - כא ב):

והמצוה הנ"ב היא שהזהירנו מהתחתן בכופרים והוא אמרו יתעלה (ס"פ ואתחנן) לא תתחתן במ ובאר החתנות מה הוא ואמר בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך. ובבבאור אמרו בעבודה זרה (לו ב) דרך חתנות אסרה תורה.

ספר מצוות גדול לאוין סימן קי"ב

שבעה אומות הזהיר עליהן הכתוב בפרשת ואתחנן שנאמר (דברים ז, א ב) ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרשגי והאמרי והכנעני והפריזי והחיוי והיבוסים וכתוב אחר כך לא תתחתן במ בתך לא בכך לבנו ובתו לא תקח לבנך כי יסיר את בנך מאחרי, פשוטו של מקרא שבגיותם הכתוב מדבר שהם בני הסרה יותר מכל האומות, כמו שאמר רבותינו (חולין יג, ב) דגוים שבה"ל לאו עובדי ע"ז הם אלא מנהג אבותיהן בידיהם (קידושין סח, ב רש"י ד"ה דדריש), ובפרק הערל (יבמות עו, א) דורש רבא שאותו לאו דלא תתחתן דמשמע דמשעת חיתון, הן הקידושין, עובר בלאו ואפילו לא בעל זה אינו [עובר] אלא בגירותו שיש שם תפיסת קידושין, ורחב הזונה שנתגיירה ונשאה יהושעא מאומה אחרת היתה ולא משבעה אומות (מגילה יד, ב תד"ה דאיגיירה), אבל בגיותו אינו עובר בלאו עד שיבעול, וכשבעל עובר בלאו ודכתיב [דבתו] לא תקח לבנך כי יסיר את בנך מאחרי (ע"פ יראים סי' כז ע"ש) אבל שאר אומות שנתגיירו מותר להתחתן בהם שהרי מאחר שהוצרך הכתוב לאסור גר עמוני ומואבי מכלל דשאר גרים מותרים לבא בקהל (ע"ז כ, א תד"ה דאמר). מאחר שאין הלכה כרבי שמעון שדורש במסכת יבמות בפרק שני (כג, א) ובקידושין פרק האומר (סח, ב) שאף שאר האומות בגיותו בלאו ודכתיב [דלבתו] לא תקח לבנך שדורש [שם] כי יסיר לרבות כל המסירים, וחכמים חולקים עליו ואומרים שאין הכתוב מדבר אלא בשבעה אומות דווקא כאשר בארנו, הילכך הבא על שאר גויות משאר אומות אינו לוקה אלא אם כן הוא כהן שלוקה עליה משום זונה, ובבעילה בלבד הוא לוקה שהרי אינה בת קידושין:

ספר מצוות גדול לאוין סימן מז

שלא לכרות ברית לשבעה עממים שנא' (שמות כג, לב) לא תכרות להם ולא לקיהם ברית, אבל בשאר אומות לא נאסרה כריתת ברית כמו שמצינו בגבעונים שאמרו להם (יהושע ט, ז) ואולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית, וכתוב (מלכים א ה, כו) ויכרתו שלמה וחירם ברית (יבמות כג, א תד"ה ההוא):

ספר יראים סימן שי"ד [דפוס ישן - פ"ז]

לא תכרות להם ולא לקיהם ברית. את ה' אלקיך תירא ותעבוד ולא תכרות להם ולא לקיהם ברית כי אם הברית אשר כרת עמך בחורב דכתיב בפרשת ואלה המשפטים על שבעה אומות לא תכרות להם ולא לקיהם ברית פירש ברית אל תבטיחם להשבע להם שלא להשחיתם מקרא זה מדבר בשעה שאינם מסורים בידך דאי בשעה שמסורים בידך הוזהרו בלא תחיה כל נשמה ולא הוזהרו בלא תחיה על הברית אלא בשעה שאינם מסורים בידך היית אומר אחרי שאינם בידך להורגם אבטיחם ואכנס עמהם בברית שלא להכרית אותם ואת אלקיהם לכך נאמר לא תכרות להם ולא לקיהם ברית:

ספר יראים סימן שטו [דפוס ישן - פ"ז]

לא ישבו בארצך. יוצרנו יודע לב האדם והזהיר בהיות יד ישראל תקיפה שלא יניחו לשבת אנשים רשעים ומחטיאי אדם בארץ ישראל דכתיב בפ' ואלה המשפטים לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך לי אעפ"י שכל הענין אינו מדבר אלא בשבעה אומות כיון דכתיב פן יחטיאו אותך לי למדנו שריבה כל המחטיאים תולדה אמרו חכמים [עירובין ס"ב א'] ובעובדי כוכבים עד שישכיר שמא ילמוד ממעשיו:

ספר החינוך פרשת אם כסף מצוה צ"ג

(א) שלא לכרות ברית לשבעה עממים וכן לכל עובד עבודה זרה

שלא נכרות ברית, כלומר שלא נבטיח באהבתנו, אל העם הרע הכופרים שהם שבעה עממים שבתורה שהיו מחזיקים בארצנו טרם בואנו שם, והן החתי והאמורי וכ', שנאמר [שמות כ"ג, ל"ב] לא תכרות להם ולא לקיהם ברית, כלומר שלא נעשה עמהם שלום ונניח אותם לעבוד העבודה זרה.

משרשי מצוה זו, לאבד עבודה זרה וכל משמשיה מן העולם, ואלו השבעה עממים היו עיקר עבודה זרה ויסודה הראשון, ועל כן נעקרו מארצם, ונצטוונו לשרש אחריהם ולאבד זכרם לעולם, וכמו שכתוב עליהם בתורה [דברים כ', י"ז] החרם תחרימם, והיא מצות עשה בסדר ואתחנן, ושם אאריך במצוה בעזרת השם, ונגיד סיבת היות בעולם האומות הרעות למה, וכי מצוה זו בכלל המצוות הנוהגות.

ומן האזהרה בהם נשמע אזהרה שלא נכרות ברית לכל עובדי עבודה זרה, אבל יש חילוק בין שבעה עממים לשאר האומות עובדי עבודה זרה, כי שאר האומות אם אין נלחמים עמנו אין מצוה עלינו להרגם אלא שלא ישבו בארצנו עד שיעזבו עבודת עבודה זרה, ואילו השבעה עממים נצטוונו להרגם בכל מקום שנוכל להם אלא אם כן יניחו עבודה זרה, והענין לפי שהם היו עיקר העבודה זרה ויסודה הראשון, כמו שכתבתי. וכל מי שבא לידו אחד מהם ויכול להרגו בלא סכנה ולא הרגו, עובר בלאו.

וזה שאמרנו שעובדי עבודה זרה בשאין נלחמים עמנו שלא נהרגם, דוקא עובדי עבודה זרה מן האומות, אבל ישראל עובד עבודה זרה, כגון המינין והמשומדין והאפיקורסין, מצוה עלינו להרגם, לפי שהם מצירים לישראל, ומוטב יאבדו אלף כיוצא בהם ולא ישראל אחד כשר.

ספר החינוך פרשת אם כסף מצוה צד

שלא להושיב עובד עבודה זרה בארצנו

(א) שלא לשכן עובדי עבודה זרה בארצנו, שנאמר [שמות כ"ג, ל"ג] לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך לי.

משרשי המצוה. מה שנגלה בכתוב, כשביל שלא נלמוד מכפירתם.

מדיני המצוה, כגון מה שאמרו זכרונם לברכה שאילו רצו להניח עבודה זרה, אף על פי שעבודה מתחילתן, שמתרין לשכון בארצנו, וזהו הנקרא גר תושב, כלומר שהוא גר לענין שהותר לישב בארצנו, כמו שאמרו זכרונם לברכה [ע"ז דף ס"ד ע"ב] אי זהו גר תושב, זה שקבל שלא לעבוד עבודה זרה. ואם לא הניח עבודה זרה אין צריך לומר שאין מוכרין לו קרקע שישכון בארצנו אלא אפילו (לשכור) [להשכיר] לו אסור כל זמן שישכור לדירה, לפי שמכניס שם עבודה זרה, אבל לסחורתו מותר ובלבד שלא ישכיר לשלשה בני אדם, לפי ששלשה דבר קביעות הוא ואין ראוי לקובעם. וחילוק הדינין שאמרו זכרונם לברכה [עבודה זרה דף כ"א ע"א] שיש בענין זה בין בתים לשדות וכרמים ובין סוריא לארץ ישראל, ויתר פרטיה, מבוארין בסנהדרין ועבודה זרה [שם].

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב הלכה א

ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות, או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר לא תתחתן במם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך, אחד שבעה עממין ואחד * כל אומות באיסור זה, וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקח לבנינו.

כסף משנה הלכות איסורי ביאה פרק יב

[א] ישראל שבעל עכו"ם משאר וכו' אחד ז' עממין ואחד כל האומות באיסור. כתב הטור ונ"ל שאינו אלא בשבעה אומות דלא קי"ל כר"ש דאמר כי יסיר לרבות כל המסירין ואף שבעה אומות אין לוקין משום לא תתחתן אלא לאחר שנתגיירו אבל בגיותן לא שייך בהו חתנות עכ"ל. ביאור דבריו שהוא מקשה על דברי רבינו שתי קושיות חדא על מ"ש דעל שאר אומות נמי לקי דהיינו כר"ש ולא קי"ל כוותיה אלא כרבנן דאמרי לא נאמר לא תתחתן אלא בשבעה אומות דוקא ועוד דאפי' בשבעה אומות אסיק רבא בפרק הערל דבגיותן לא שייך בהו חתנות וקרא דלא תתחתן בנתגיירו דוקא הוא וי"ל שרבינו פסק בהא כר"ש מדאמרינן בפ"ג דקידושין (דף ס"ח:): [נכרית] דולדה כמותה מנ"ל אר"י משום רשב"י אמר קרא כי יסיר את בנך מאחרי וכו' הוא בז' עממים כתיב שאר אומות מנ"ל אמר קרא כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לר"ש דדריש טעמיה דקרא אלא לרבנן מאי טעמיהו וכו' ומדחזינן דסתמא דגמרא כר"ש אלמא הלכתא כוותיה וכיון דדרשינן טעמא דקרא אית לן למימר דלא אסרה תורה להתחתן משום כי יסיר אלא בגיותן דבני הסרה נינהו אבל בגירותן דלאו בני הסרה נינהו וההיא דפרק הערל [בגיותן לית להו חתנות נתיגירו אית להו חתנות] אליבא דרבנן היא אבל לר"ש הוי איפכא דלא נאמר לא תתחתן אלא בגיותן דוקא ואפילו תימא דאליבא דר"ש אמר הכי לא קי"ל כמסקנא דרבא אלא כדהוה ס"ד מעיקרא דלא נאמר לא תתחתן אלא בגיותן דוקא משום דסוגיין דגמרא בספ"ק דקידושין סבר הכי וכן אמרו בפ"ב דע"ז בנותיהם דאורייתא נינהו דכתיב לא תתחתן במם וכבר נדחקו התוספות ליישב זה ורבינו תפס עיקר כפשוט הסוגיא:

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י

אין כורתין ברית (לשבעה עממין) [לעובדי עבודה זרה] כדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם לעבוד עכו"ם שנאמר לא תכרות להם ברית אלא יחזרו מעבודתם או יהרגו, ואסור לרחם עליהם שנאמר ולא תחנם, לפיכך אם ראה מהם אובד או טובע בנהר לא יעלנו, ראהו נטוי למות לא יצילנו אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא בזה אסור מפני שאינו עושה עמנו מלחמה, במה דברים אמורים בשבעה עממין אבל המוסרים והאפיקורסין מישאל היה דין לאבדן ביד ולהורידן עד באר שחת מפני שהיו מצירים לישראל ומסירין את העם מאחרי ה'.

שמות פרק כג, כ-לג

(כ) הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמורך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי: (כא) השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרב: (כב) כי אם שמוע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר ואיבתי את איביך וצרת את צרתי: (כג) כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל הגמרי והחתי והפרזי והכנעני החי והיבסי והחיתיו: (כד) לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם ולא תעשה כמעשיהם כי ה'רס תהרסם וישבר תשבר מצבתיהם: (כה) ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרת מחרה מקרבך: (כו) לא תהיה משפלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא: (כז) את אימתי אשלח לפניך והמתתי את כל העם אשר תבא בהם ונתתי את כל איביך אליך ערף: (כח) ושלחתי את הצרעה לפניך וגרשה את החי והכנעני ואת החתי מלפניך: (כט) לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פו תהיה הארץ שוממה ורבה עליה חית השדה: (ל) מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ: (לא) ושתתי את גבלך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנקרה כי אתן בידכם את ישיב הארץ וגרשתמו מפניך: (לב) לא תכרת להם ולא לקויהם ברית: (לג) לא ישבו בארצך פו יחטיאו אתך לי כי תעבד את אלהיהם כי יהיה לך למוקש: פ

רמב"ן שמות פרק כג פסוק לב

(לב) לא תכרות להם ולא לקיהם ברית - הזהיר שלא יכרות להם ברית להחיות מהם כל נשמה, ולא לקיהם, וזהיר שלא יכרות להם ברית להניח ע"ז שלהם, אלא שיהרסם וישבר מצבותיהם. ויתכן שיאמר שלא יכרות להם ברית ועם אלקיהם כאחת, אלא שיהרסם וישבר מצבותיהם. והכוונה לומר כי בעודם עובדים את אלקיהם לא יכרות להם ברית, אבל אם קבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז רשאי הוא לקיים:

דברים פרק ז, א-יא

(א) כי יביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרגשי והאמרי והכנעני והפריזי והחוי והיבוסי שבעה גוים רבים ועצומים ממך: (ב) ונתנם ה' אלקיך לפניך והכיתם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית ולא תקנם: (ג) ולא תתחנן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך: (ד) כי יסיר את בנך מאחרי ועבדו אלקים אחרים וחרה אף ה' בכם והשמידך מהר: (ה) כי אם זה תעשו להם מזבחותיהם תתצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעו ופסיליהם תשרפון באש: (ו) כי עם קדוש אתה לה' אלקיך בך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה: (ז) לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים: (ח) כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבעה אשר נשבע לאבותיכם הוציא ה' אתכם ביד חזקה ויפדך מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים: (ט) וידעת כי ה' אלקיך הוא האלקים האל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותו מצותיו לאלף דור: (י) ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו: (יא) ושמרת את המצוה ואת החקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם: פ

הושע פרק ט, ז-כב

(ז) ויאמרו ויאמר איש ישאל אל החי וילי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות אכרת לך ברית: (ח) ויאמרו אל הושע עבדיך אנחנו ויאמר אליהם הושע מי אתם ומאין תבאו: (ט) ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם ה' אלקיך כי שמענו שמוענו ואת כל אשר עשה במצרים: (י) ואת כל אשר עשה לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחון מלך חשבון ולעוג מלך הבשן אשר בעשתרות: ... : (טז) ויהי מקצה שלשת ימים אחרי אשר כרתו להם ברית וישמעו כי קרבים הם אליו ובקרבם הם יושבים: (יז) ויסעו בני ישראל ויבאו אל עריהם ביום השלישי ועריהם גבעון והכפירה ובארות וקרית יערים: (יח) ולא הכוס בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה בה' אלקי ישראל וילנו כל העדה על הנשיאים: (יט) ויאמרו כל הנשיאים אל כל העדה אנחנו נשבענו להם בה' אלקי ישראל ועתה לא נוכל לנגע בהם: (כ) זאת נעשה להם והחיה אותם ולא יהיה עלינו קצף על השבועה אשר נשבענו להם: (כא) ויאמרו אליהם הנשיאים יחיו ויהיו חטבי עצים ושאבי מים לכל העדה כאשר דברו להם הנשיאים: (כב) ויקרא להם הושע וידבר אליהם לאמר למה רמיתם אתנו לאמר רחוקים אנחנו ממך מאד ואתם בקרבנו יושבים:

מלכים א פרק ט, י-כג

(י) ויהי מקצה עשרים שנה אשר בנה שלמה את שני הבתים את בית ה' ואת בית המלך: (יא) חירם מלך צר נשא את שלמה בעצי ארזים ובעצי ברזשים ובזהב לכל חפצו אז יתן המלך שלמה לחירם עשרים עיר בארץ הגליל: (יב) ויצא חירם מצר לראות את הערים אשר נתן לו שלמה ולא ישרו בעיניו: (יג) ויאמר מה הערים האלה אשר נתתה לי אחי ויקרא להם ארץ כבול עד היום הזה: פ (יד) וישלח חירם למלך מאה ועשרים כפר זהב: ... (כ) כל העם הנוטר מן האמרי החתי הפריזי החוי והיבוסי אשר לא מבני ישראל המה: (כא) בנייהם אשר נתרו אחריהם בארץ אשר לא יכלו בני ישראל להחרימם ויעלם שלמה למס עבד עד היום הזה: (כב) ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד כי הם אנשי המלחמה ועבדיו ושוריו ושלשיו ושירי רכבו ופרשיו: ס (כג) אלה שרי הנצבים אשר על המלאכה לשלמה חמשים וחמש מאות הרדים בעם העשירים

מלכים א פרק י, א-יג

(א) ומלכת שבא שמעת את שמע שלמה לשם ה' ותבא לנסתו בחידות: (ב) ותבא וירושלמה בחיל כבד מאד גמלים נשאים בשמים וזהב רב מאד ואבן יקרה ותבא אל שלמה ותדבר אליו את כל אשר היה עם לבבה: ... (יג) והמלך שלמה נתן למלכת שבא את כל חפצה אשר שאלה מלבד אשר נתן לה כיד המלך שלמה ותפן ותלך לארצה היא ועבדיה: ס

מלכים א פרק יא, א-ו

(א) והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה מואביות עמניות אדמית צדנית חתית: (ב) מן הגוים אשר אמר ה' אל בני ישראל לא תבאו בהם והם לא יבאו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלקיהם בהם דבק שלמה לאהבה: (ג) ויהי לו נשים שרות שבע מאות ופולגשים שלש מאות ויטו נשיו את לבו: (ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו אחרי אלקים אחרים ולא היה לבבו לשלם עם ה' אלקיו כלבב דויד אביו: (ה) וילך שלמה אחרי עשתרת אלהי צדנים ואחרי מלכם שהק עמנים: (ו) ויעש שלמה הרע בעיני ה' ולא מלא אחרי ה' כדוד אביו: